Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

GYERMEKBÁNTALMAZÁS
FELNŐTT ÁLTALI, KORTÁRS

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@nszi.hu
E-mail: vekop751@nszi.hu

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁS MEGHATÁROZÁSA

- A **gyermek szexuális tevékenységekre való kényszerítését, vagy csábítását** jelenti, függetlenül attól, hogy az áldozat tisztában van-e azzal, hogy mi történik vele. E körbe tartozik a fizikai kapcsolat (oralis-genitalis, genito-genitalis, genito-rectalis kontaktus) és a be nem hatoló, de molesztáló, simogató, csábító tevékenység és ennek kikényszerítése is.

- Különösen súlyos formája **a gyermek prostitúcióra való kényszerítése** és a gyermekkereskedelem.

SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁS FORMÁI (I)

A szexuális bántalmazás kontakt formái:

- csókolózás
- genitáliák simogatása
- genitális közösülés
- eszközök használata
- anális vagy orális közösülés
- pornográfia

SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁS FORMÁI (II)

A szexuális bántalmazás nem-kontakt formái:

- pornográf filmek nézetése a gyermekkel
- voyerizmus (leskelődés)
- a gyermek maszturbálásra kényszerítése
- a gyermek közösülés vagy más szexuális aktivitás szemtanúja
- exhibicionizmus (magamutogatás)
- e témakörrel kapcsolatos kérdések feltétele

SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSRA UTALÓ TÜNETEK (I)

Fizikális tünetek

Kisgyermek esetében:

- hüvely, penis, végbél fájdalma, gyulladása
- genitalis-analis viszketés
- ismeretlen eredetű vérzés
- ismeretlen eredetű váladékozás
- nemi betegség
- krónikusan és visszatérően fájdalmas vizelés
- ismétlődő húgyúti fertőzések
- székletvisszatartás képtelensége
- illetlen szexuális játék
- genitáliák mutogatása
- hasonló korú gyermekek iránti nemi vonzalom

SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSRA UTALÓ TÜNETEK (II)

Fizikális tünetek

Prepubertás korban:

- hüvely, penis, végbél fájdalma, gyulladása
- krónikusan és visszatérően fájdalmas vizelés
- ismeretlen eredetű vérzés
- ismeretlen eredetű hüvelyi folyás
- nemi betegség
- provokáló szexuális magatartás

SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSRA UTALÓ TÜNETEK (III)

Fizikális tünetek

Serdülők esetében:

- fel nem ismert terhesség
- promiscuitas
- prostitúció
- kihívó szexuális magatartás
- túlfűtött szexuális érdeklődés

NEM SPECIFIKUS TÜNETEK

- személyektől és helyszínektől való rettegés
- alvászavar
- visszatérő hasi fájdalom
- fejfájás
- regresszió
- magatartászavar
- étkezési zavarok
- droghasználat
- öngyilkossági késztetés, kísérlet
- depresszió

INCES RIZIKÓT JELENTHETŐ CSALÁDI HELYZETEK

- zavarok a családi kapcsolatrendszerben (pl. az anya túl domináns, az apa passzív)
- gyakori szerepzavarok (pl. anya a házastársi-háziasszonyi szerepet átruházza lányára)
- családtagok szociálisan izoláltak, kevés külső kapcsolattal bírnak (pl. az apa, ha szexuálisan frusztrálódik inkább saját gyermeke felé fordul, mintsem házasságon kívüli kapcsolatot kezdeményezzen)
- szülők házastársi kapcsolata problémákkal terhelt
- anya szexuálisan gátolt, fizikailag és/vagy lelkileg beteg (pl. depresszió), gyakran van távol, elköltözött otthonról
- apa merev, patriarchalis, éretlen személyiségű
- apa alkoholista
- gyermek magányos, szeretetéhes, vágyik a gondoskodásra

SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSRA UTALÓ JELEK A GYERMEK VISELKEDÉSÉBEN

- A gyermek szokatlanul félénk, riadt, túlérzékeny a környezeti hatásokkal szemben.
- Bizalmatlan, különösen a közel állókkal szemben, fél a szülőtől.
- Különös félelem bizonyos személyektől, vagy bizonyos típusú emberektől, pl.: férfiak, katonák.
- Alvászavarok, evészavarok, regresszív viselkedés (alacsonyabb életkornak megfelelő viselkedéshez való visszatérés, pl. ujjszopás, ágybavizelés stb.).
- Kivonulás, mindenen kívül maradás, elutasítás.
- Koraérett magatartás, droghasználat, depresszió, bűntudat, szégyenérzet.
- Váratlanul bekövetkező változások a viselkedésben, öngyilkossági késztetés, kísérlet.
- Gyenge kapcsolat a kortársakkal, barátokkal, kapcsolatépítési képtelenség.
- Koncentrálási, tanulási nehézségek, iskolai teljesítmény hirtelen hanyatlása, váratlanul gyenge teljesítmény.

ELKÖVETŐK – ÁLDOZATOK

- Lányokat: általában családtagok (nevelőapa, testvér, unokatestvér, néha a vér szerinti apa),
- Fiúkat inkább családon kívüli személyek (szomszéd, a család barátja) bántalmaznak szexuálisan.
- Fizikai kényszer az esetek 16-30%-ában fordul elő.
- Az érzelmi kényszer ilyen vagy olyan formában szinte minden esetben megfigyelhető, (fenyegetés, büntetés kilátásba helyezése, stb.)
- A bántalmazott gyermek megtanulja, hogy teste nem kizárólag önmagával azonos, hanem tárgy is, melyet a felnőttek saját - az övéitől független, sokszor azokkal ellentétes - szexuális vágyaik kielégítésére használnak.

- **Az áldozat az esetek jelentős hányadában azért nem kér segítséget, pl.: mert szégyelli a történteket, vagy mert fenyegetéssel hallgatásra kényszerítik.**

A SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁS KÖVETKEZMÉNYÉNEK MÉRTÉKÉT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

- A visszaélés által okozott sérülések mértéke függ a visszaélés tartósságától is, hiszen a hosszabb ideig tartó visszaélés fokozza a gyermekáldozat kiszolgáltatottság, illetve tehetetlenség-érzését.
- Az abúzus súlyossága is meghatározó fontosságú, hiszen minél súlyosabb, kiterjedtebb a bántalmazás, annál károsabbak a következmények.
- A gyermekek szellemi-értelmi fejlettsége és egészségi állapota is nagymértékben meghatározza a szexuális abúzus által okozott sérülések mértékét. Azoknak a gyermekeknek, akiknek pszichés fejlődése a visszaélés előtt kiegyensúlyozott volt, nagyobb az esélye a károsító hatások kivédésére, illetve feldolgozására.
- A szexuális abúzus tényleges hatását az elkövetőhöz *fűződő* viszony is jelentősen befolyásolja. Minél közelebbi kapcsolatban áll az áldozat a felnőtt elkövetővel, annál nagyobb traumát okoz a visszaélés.
- A környezet akciói és reakciói, amikor a bántalmazás kiderül, jelentősen befolyásolhatja a traumával való megküzdés képességét.

ELHANYAGOLÁS

- Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek **alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz,** vagy **ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, jelenthet** a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére

AZ ELHANYAGOLÁS ALÁBBI TERÜLETEKET ÉRINTHETI

- Élelem (Ide tartozhat az egyoldalú, hiányos étkeztetés is vagy éppen a nem megfelelő minőségű illetve romlott ételek etetése a gyermekkel.)
- Ruházat (a gyermeket nem az évszaknak megfelelően öltöztetik,például ha ruházata nem védi meg a hidegtől)
- Orvosi ellátás (Ide sorolható a kötelező védőoltások elmulasztása is).
- Biztonságos környezet, szállás
- Oktatás-nevelésbeli elhanyagolás (rendelkezésre álló és javasolt speciális képzési, fejlesztési, egészségügyi szolgálatok igénybevételének elmulasztását jelenti)

A FIZIKÁLIS ELHANYAGOLÁSRA UTALÓ TÜNETEK

- alultápláltság, leromlott fizikai állapot, állandó éhségérzet
- kiszáradás
- rossz fogazat
- fáradékonyság
- lehűlt állapot
- ápolatlan, feltűnően piszkos bőr, hiányos, piszkos ruházat
- elhanyagolt bőrfertőzések, rovarcsípések nyomai, hosszú ideje fennálló bőrgyulladás
- elmaradás a szomatikus és idegrendszeri fejlődésben
- ha a gyermek a kórházba rövid időn belül, indokolatlanul leromlott állapotban tér vissza
- ha túl gyakran történik a gyermekkel baleset, sérülés, mérgezés, ismeretlen eredetű eszméletvesztés

AZ ÉRZELMI ELHANYAGOLÁSRA UTALÓ TÜNETEK

- A csecsemő egykedvű, közömbös, saját ösztönző módszereket használ. Tekintete kiüresedett.
- A gyermek önértékelése alacsony, fejletlen az empátiás készsége, apátiás, nehezen motiválható, nehezen kommunikál, beszédfejlődési zavar és retardált kognitív fejlődés észlelhető. Gyakori a regresszív viselkedés, a koncentrálási nehézség és az iskolai teljesítmény hanyatlása.
- A serdülőkorban az önpusztító magatartásformák –alkohol, dohányzás, drog- megjelenése, valamint depresszió, agresszió, szorongás, gátolt társas kapcsolatok jellemzők

AZ ÉRZELMI ELHANYAGOLÁS FORMÁI

- a gyermekkel nem törődnek, nem figyelnek rá, ignorálják, közömbösek vele szemben,
- gyakran egyedül hagyják, esetleg bezárják a lakásba a szülők távolléte idejére,
- nem érdeklődnek iránta vagy a vele kapcsolatos események iránt,
- közeledésére, kapcsolatfelvételre irányuló kezdeményezéseire nem, vagy pedig hidegen, elutasítóan reagálnak,
- hiányzik a szülő részéről a biztatás, a megerősítés, a szeretet kifejezése a gyermek felé.

AZ ELHANYAGOLÁS KÖVETKEZMÉNYEI

A gyermekkorban elszenvedett fizikai, érzelmi, szexuális bántalmazás, fizikális és érzelmi elhanyagolás **a gyermek fejlődését számos területen veszélyezteti.**

Rövid távú következmények:

- fizikai sérülések,
- pszichés tünetek, kognitív tünetek

Hosszú távú következmények, **melyek a gyermekkorból indulva átívelnek a serdülőkoron át a felnőtt korba:**

- **fizikai sérülések** (maradandó testi károsodás, fogyatékosság),
- **pszichés tünetek** (depresszó, személyiségzavar)
- **kognitív tünetek** (alacsony iskolázottság, gyengébb intellektus),
- **bántalmazóvá válás**.

AZ ÁLDOZATOK MEGHALLGATÁSA

A bántalmazás gyanúja/felismerése esetén az áldozat meghallgatása során az áldozatvédelem alapelveinek kell érvényesülni.

Az áldozatvédelem alapelvei:

- Biztonság
- Kontroll
- Támogatás

i

KRÍZISÁLLAPOT

A krízis olyan feszült, fájdalmas állapot, amely a veszteség, a fenyegetettség elővételezését, a kilátástalanság és elveszettség érzését okozza.

A krízishelyzetek magukban hordozzák a megújulás, a pozitív irányú változás lehetőségét, de a rombolás, a sérülés, a negatív irányban történő változás lehetőségét.

A krízisintervenció lépései:

- Előzmények feltérképezése
- Támasznyújtás
- Érzelmi realitás megőrzése, képviselete
- Beszűkülés óvatos tágítása
- A feszültség, impulzivitás csökkentése
- Remény fenntartása
- Aktív beavatkozás
- Specialistához fordulás segítése
- A család, szűkebb környezet válságának kezelése
- Környezet mozgósítása
- Az alany dependenciájának fokozása kerülendő! (pl. mélyebb dinamikai összefüggések feltárása stb.).
- Krízisintervenció után egyéb terápiás szerződéskötés

i

HOGYAN BÁNJUNK AZ ÁLDOZATOKKAL

Áldozatok

Jellemzői	Szükségletei
Fokozott bizalomvesztés	Elfogadás, tapintat
Bűntudat	Bűntudatcsökkentés
Szorongás	Biztonság
Izolálódás	Támogató háló
Elfojtott indulatok	Düh kifejezése
Kontrollvesztés	Fokozott kontroll
Megrendült világkép	Közösségi jóvátétel

- Teremtsünk biztonságos környezetet – lehessen jelen olyan felnőtt, akiben bízik
- Ne tegyünk fel rávezető kérdéseket
- Mondjuk el, hogy ő nem hibás
- Segítsük, hogy tudjon beszélni – ne sürgessük
- Olyan szavakat használjunk, ami a gyerek életkorának megfelelő
- figyeljünk arra, kérdezzük meg ő mit szeretne
- Legyünk őszinték – csak azt ígérhetjük, amit meg is tudunk tartani
- Használjunk babákat, vagy rajzoltassuk
- Ne fenyegessük az elkövetőt, ne fejezzük ki a haragunkat a gyerek előtt

MÁSODLAGOS TRAUMATIZÁCIÓ

Az áldozatok sérülései szempontjából egkülönböztethetjük **az elsődleges** és **a másodlagos traumatizációt**

Az elsődleges károsodás a szexuális bűncselekmény elkövetéséből ered.

A másodlagos traumatizációt a szexuális bűncselekményre való informális, illetve formális reakciók hiánya vagy elhibázottsága váltja ki. A cselekmény feltárása, illetve annak kivizsgálása során olyan eseményeknek és történéseknek lesz elszenvedője a gyermek, amik további lelki, fizikai sérülésekkel járnak.

MÁSODLAGOS TRAUMATIZÁCIÓ KÖVETKEZMÉNYEI

- A feltáratlan, kezeletlen trauma további sérülések, traumák táptalajává válhat.
- Az elhallgatás, a titok szociálisan izolálja az érintettet.
- A szexuális bántalmazás áldozatát a környezet hibás, vagy túlzott érzelmi reakciói is traumatizálhatják.
- A hatósági eljárások sorozata akkor is okozhat másodlagos sérüléseket, ha az teljesen jogszerű és humánus.
- Másodlagos károsodást eredményezhet az is, ha sem a nyilvánosság, sem a felelős hatóságok nem hisznek a gyermeknek, így a történtek többszöri elmondatása által a gyermeknek újra és újra át kell élnie a történteket
- Az áldozat szociális és pszichikai károsodását tovább növelheti az, hogy a környezet súlyos társadalmi nyomást gyakorol a gyermekre. Sok esetben a család a gyermeket okolja a családi egység felbomlása és a családfő elvesztése miatt.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE